

September 2011

info

CSV Sydøstfyn

En mellemstation

For Mads Houlberg fra Tåsinge har CSV Sydøstfyns kollegie været en mellemstation til at komme ud og klare sig selv i sin egen lejlighed.

Side 2

Jeg forstår hvad du siger

Line Tavares fra Svendborg har ikke noget talesprog, men klarer kommunikationen med computer og kropssprog.

Side 4

Klædt på til job eller videre uddannelse

Med en bevilling fra Det lokale Beskæftigelsesråd får eleverne på den 3-årige ungdomsuddannelse i Nyborg hævet deres matematik- og læsefærdigheder.

Side 6

Jeg bestod!

Pia Nielsen er medarbejder på CSV Sydøstfyns Café Tryk. Hun holder af at lave god mad og har nu bestået et kursus i fødevarerhygiejne med bedste resultat.

Side 8

Vi bliver hjulpet på vej

Et lille hold yngre senhjerneskadede mødes hver mandag til undervisning på CSV Sydøstfyn, hvor de får støtte og hjælp til at leve med skaden.

Side 10

Kontakt CSV Sydøstfyn

Bagsiden

- fyldes kun hertil -
Efter halvandet år på CSV Sydøstfyns kollegie i Svendborg bliver Mads Houlberg nu sluset ud til egen bolig.

ssg a/s
70 15 38 00

Facility- og skadeservice

En mellemstation

Mads Houlberg, 21 år, er i gang med flyttekasserne. Efter halvandet år på CSV Sydøstfyns kollegie i Svendborg har han fået sin egen lejlighed ude i byen – et mål og en drøm, som han har haft i adskillige år.

”For mig har kollegiet været en god mellemstation på vejen til min egen bolig,” siger han.

Hans faste støtte-kontakt-person på kollegiet, Maria Skøtt, nikker: ”Mads meddelte helt fra starten, at han ville flytte ud, så snart han var parat til det. Derfor har vi også sammen arbejdet målrettet på, at Mads hurtigt skulle blive så selvhjulpne som overhovedet muligt.”

”Jeg glæder mig,” siger Mads. ”Jeg vil jo gerne prøve at komme ud og klare mig i den virkelige verden. Bo i min egen lejlighed. Prøve at klare mig selv på det rigtige arbejdsmarked og tjene mine egne penge. Lære det stille og roligt.”

Det betyder rigtig meget for mig. Men jeg er også lidt nervøs for, hvordan det kommer til at gå. Nu skal jeg klare tingene selv og får ikke den samme støtte, som jeg har været vant til. Her er der jo hele tiden 2-3 pædagoger.

Men jeg vil, og jeg skal selv! Og jeg arbejder på at kunne mere og mere selv. Det er bare ikke altid, at jeg kan selv, og så må jeg jo bede om hjælp.”

Fremover vil Mads få besøg af en kommunal hjemmevejleder nogle timer om ugen. Desuden fortsætter Maria som støtte-kontakt-person i en overgangsperiode på to måneder.

”Det kan være lidt voldsomt pludselig at stå i sin egen lejlighed og skulle lukke en helt ukendt person ind i sit liv,” siger Maria. ”Vi har fået bevilget fem timer om ugen og er i gang med at lave en udslningsplan for Mads. Vi vil f.eks. gerne lave aftensmad og spise sammen en gang om ugen,

så Mads får lidt mere øvelse i at klare indkøb og madlavning. Når planen er klar, vil vi gerne mødes med Mads’ hjemmevejleder og snakke om den.

Mads er fra Tåsinge. Han har gået i specialklasse og på efterskole for unge med særlige behov, før han startede på den 3-årige ungdomsuddannelse på CSV Sydøstfyn i Svendborg i 2008.

”Jeg boede hjemme, men skulle jo videre og lære nogle nye ting,” siger Mads.

”Jeg blev enig med mine forældre om, at jeg havde brug for en mellemstation, og i december 2009 kom jeg i bo-praktik på kollegiet.”

”Målet med praktikken var at finde ud af, om kollegiet var noget for Mads, og om vi kunne hjælpe ham videre,” siger Maria. ”Vi syntes, at han passede ind, og han ville gerne blive, så sammen skrev vi en evaluering til hans sagsbehandler, som godkendte indflytningen.

I de første 12 uger afdækkede vi, hvad Mads havde brug for hjælp til. Jeg interviewede ham og spurgte om en masse ting: Kan du gå i bad, rydde op, klare din post, styre din økonomi? Og på den baggrund lavede vi sammen en handleplan.”

”Vi tog område for område,” siger Mads. ”Jeg har altid haft svært ved at huske, så vi lavede også et ugeskema med de ting, som jeg skulle lave.”

”Du kunne rigtig meget, da du kom, for du har lært meget hjemme hos dine forældre og på efterskolen,” siger Maria. ”Så vaskeøjet overtog du hurtigt selv.”

”Men jeg har lidt svært ved at læse og forstå de breve, jeg får, og rengøring har jeg også stadig lidt problemer med,” svarer Mads.

”Du kan jo sagtens klare rengøringen. Det handler bare om at få indarbejdet nogle gode rutiner,” siger Maria.

De to har også fokus på Mads’ fritid. Han vil fortsætte med at spille på kollegiets hold, der er åbent for alle, og at komme på CSV Sydøstfyns egen café, Café Tryk: ”Jeg har mange gode venner, der stadig bor på kollegiet, og jeg vil holde kontakten. Jeg skal ikke bare sidde derhjemme og lave ingenting.”

Sammen med Maria har han været til ungeaften på Hjørnet i Vestergade, hvor unge med særlige behov, der bor i egen bolig, mødes en gang om ugen. ”Her møder jeg nogen af dem, jeg kender fra ungdomsuddannelsen og kollegiet, så det vil jeg også fortsætte med,” siger Mads.

Maria og Mads har løbende snakket om handleplanen og justeret den. Mål, der er nået, er blevet krydset af, og nye mål er kommet til, bl.a. madpakker.

Efter sommerferien sidste år kom Mads som led i ungdomsuddannelsen i praktik og senere i arbejdsprøvning og havde derfor brug for at kunne smøre madpakke.

Nu er han i gang med en erhvervsfaglig grunduddannelse som servicemedarbejder i Fakta i Svendborg. Han passer mælkeområdet og sætter varer på hylderne. Han startede på fuld tid, men var for træt, når han kom hjem, så nu er han på 32 timer.

Mads og hans støtte-kontakt-person Maria i gang med at lave mad en sidste gang på CSV Sydøstfyns kollegie, før Mads flytter.

”Jeg håber meget, at jeg efter uddannelsen kan få fast arbejde i Fakta,” siger han.

Beslutningen om, at Mads skulle flytte i egen lejlighed, blev taget i foråret. Han og hans forældre regnede på, hvad han kunne betale i husleje, og sammen med Maria kiggede han på ledige kollegier og lejligheder.

Mads var nr. to til sin favorit-lejlighed, og heldigvis hoppede nr. 1 fra.

Maria hjalp ham med at pakke. ”Vi kan også hjælpe med at flytte, men Mads har nogle dejlige forældre, som hjælper ham meget og klarer den del,” siger Maria.

Mads nikker: ”Mine forældre siger, at uanset hvornår jeg har brug for dem, så er de der for mig.”

På spørgsmålet om, hvad der har været bedst ved kollegiet, siger Mads: ”At være tæt på andre unge og være sammen med dem hele tiden. Nogen gange har det måske været lidt for meget, når man har været på arbejde og er træt, men det har været godt.”

”Jeg kunne meget lidt, da jeg flyttede ind,” fortsætter Mads. ”Men jeg har udviklet mig stille og roligt og rykket mig et godt stykke. Jeg har også fået venner.

Hvis jeg var flyttet direkte ud i egen bolig, så ville jeg i dag kun være halvt så god, som jeg er nu.”

CSV Sydøstfyns kollegier

CSV Sydøstfyn har to kollegier i Svendborg og et i Nyborg som bo-tilbud til eleverne på den 3-årige ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

Hvert kollegie har plads til 8 unge, og et kollegieteam støtter og vejleder kollegianerne i at klare sig i hverdagen og i fritidslivet og ikke mindst i det sociale samvær med andre.

Kollegianerne er mellem 18 og 25 år. De betaler selv deres kost og administrerer selv deres egne penge – eventuelt med hjælp fra kollegieteamet.

Alle kollegierne har en madordning, hvor de unge kan spise med hver aften for 300 kr. om måneden. De unge er med til at købe ind, lave mad og rydde op, så de får erfaring med at sørge for deres egen mad.

Før indflytning er de unge i to ugers bo-praktik for at finde ud af, om kollegielivet er noget for dem. Når de forlader kollegiet, f.eks. fordi de er klar til at flytte i egen bolig, får de i en overgang støtte fra kollegieteamet til at komme godt i gang.

Lige nu er der et par ledige pladser på det ene af Svendborg-kollegierne. Kontakt afdelingsleder Anne-Birgitte Helbo og hør mere. Tlf. 6223 4905/5155 3291 eller mail: anne-birgitte.helbo@svendborg.dk

Kære læser!

I dette nummer af vores nyhedsbrev kan du læse en række personlige fortællinger fra vores kursister og elevers liv og dagligdag.

Selvom fortællingerne har baggrund i et handicap, fornemmer man tydeligt glæden ved de små fremskridt, samværet, undervisningen og livet som sådan.

Det er ikke handicappede, der fortæller, men mennesker med et handicap. Der er en væsensforskel – en forskel, det som læser kan være sundt at erindre sig om.

Benjamin Franklin sagde engang: ”Det gælder ikke om, hvor mange år man kan proppe med i sit liv – men om, hvor meget liv man kan proppe med i sine år.”

Fortællingerne er et flot vidnesbyrd om, at vores elever og kursister propper meget liv ned i deres år.

God fornøjelse med nyhedsbrevet!

Jens Schrøder
Centerleder
CSV Sydøstfyn

Info September 2011
Nyhedsbrev fra CSV Sydøstfyn
Udkommer tre gange årligt
Ansvarshavende redaktør: Centerleder Jens Schrøder
Fotos: fagfoto grafen.dk
Tekst: Benthe Hjorth Chr.
Layout: Grafisk Afdeling, Svendborg Kommune
Print: Trykteam

Uddannelse for unge med multihandicap

Et af de få steder i landet, hvor unge med multihandicap kan få den 3-årige ungdomsuddannelse, er på CSV Sydøstfyns Nyborg Afdeling.

Her er plads til 7-10 elever i alderen fra 16 til 25 år.

Den røde tråd i undervisningen er kommunikation, herunder brug af alternative kommunikationsmidler, og målet med undervisningen er bl.a.,

- at binde elevernes barndom og voksentilværelse sammen
- at skabe et ungdomsmiljø, som bygger bro mellem de unges verdener
- at videreudvikle de unges kompetencer og kommunikative færdigheder

Gennem undervisningen søger medarbejderne at hjælpe og støtte eleverne i at kunne tage del i en ungdomskultur på deres egne præmisser - f.eks. gennem

- fokus på selvstændiggørelse
- valgmuligheder i store og små ting
- at suge til sig af verdenen, f.eks. gennem kulturelle oplevelser ude af huset
- at overskride egne grænser eller blive sig dem mere bevidst
- sociale erfaringer og oplevelser
- venskaber, forelskelse og seksualitet

Line og omsorgsmedhjælper Bridget Stenmann giver et nummer i musiklokalet.

Jeg forstår hvad du siger til mig

”Jeg forstår, hvad du siger til mig. Du kan spørge mig om ting, og jeg kan svare ja eller nej. Når jeg siger ja, er det med en lyd, et lille nik og et direkte blik. Måske smiler jeg også, hvis det er noget, jeg godt kan lide at sige ja til. Jeg svarer nej ved at dreje hovedet til siden og kigge ned.”

Computerens talesyntese leverer budskabet, mens et par strålende brune øjne opmærksomt kigger os direkte ind i øjnene for at se, om vi forstår.

Øjnene tilhører Line Tavares på 21 år.

Som mange andre unge piger er hun vild med smart tøj, musik og drenge – men hun har ikke nær så let ved at dyrke sine interesser, som hendes jævnaldrende har. For Line har en hjerneskade, som medfører spastiske lammelser i arme og ben. Hun sidder i kørestol og har ikke noget talesprog.

Men Line er meget selvstændig og ved, hvad hun vil. Hun kan godt lide at handle, så hun er i butikker med en hjælper og har tøj, musik-cd'er, film og nips med hjem. Hun vil gerne til koncerter og festivaler – ”og ja,” nikker Line med et smil. Ind imellem har hun også en kæreste.

Line er elev på CSV Sydøstfyns 3-årige ungdomsuddannelse, som har et specielt hold for elever med multihandicap i lokaler på det østfynske aktivitets- og samværstilbud Låddenhøj i Nyborg. Ud over eleverne har Låddenhøj omkring 50 unge og voksne brugere. Ung-

domsuddannelsen kan bruge husets faciliteter - sanserum, musikrum, gymnastiksal, spabad m.v. - og en del aktiviteter foregår sammen med husets øvrige brugere.

Line bor i Svendborg, på bostedet Ryttervej, og bliver hver dag kørt frem og tilbage til undervisningen. Computeren er altid med i tasken. På computeren ligger bl.a. den musik, hun kan lide, og på køreturen hører hun ofte musik.

Line ankommer kl. 9.15, hvor specialpædagog Helle Freltofte står parat til at tage imod hende.

Undervisningen starter med morgensamling sammen med de andre 8 elever og resten af personalet. Med en sang bliver der sagt god morgen til hver elev: ”Så giv din hånd til Line..”

Line bestemmer rækkefølgen. Alles navne er lagt ind på hendes computer, og hun vælger med et tryk på en tast – så læser talesyntesen navnet op.

Lines spastiske lammelse gør, at hun ikke samtidig kan kigge på tasten og trykke på den. Først må hun med øjnene sikre sig, at hun har placeret sin hånd over den rigtige tast – så drejer hun hovedet til siden, hvorefter hun kan trykke på tasten.

Line kan også udpege og vælge med øjnene. Det gør hun ved at kigge intenst på nogen eller noget og nikke.

I dag udpeger hun med øjnene, da hun

efter sangen skal bestemme, hvis bog der først skal læses i. Alle eleverne har en kontaktbog, hvor deres bosted og personalet på ungdomsuddannelsen skriver dagbog.

Vi skal starte med Annas bog. Anna er Lines veninde. De to har en tæt kontakt. De er glade for at sidde sammen, og Anna tager tit Lines hånd.

Line viser med øjnene, hvilken medarbejder der skal læse i Annas bog. Bagefter bliver der snakket med Anna om indholdet.

Efter morgensamlingen henter Helle Lines tavle, som viser, hvad hun skal lave i dag. De snakker om hvert enkelt punkt. ”I dag er der hverken pause eller frokost, fordi det er fredag, og du skal tidligt hjem,” siger Helle. ”Ja,” nikker Line. ”Og du skal interviewes og fotograferes!” ”Ja,” nikker Line igen.

Helle er Lines faste kontaktperson og har været det, siden Line startede på ungdomsuddannelsen for 2 år siden. De to fører en samtale om, hvor vi skal være, så vi uforstyrret kan snakke og se Lines multimedieshow om hendes første 7 måneder på uddannelsen. Det blev lavet til et møde om Lines uddannelsesplan, og hun viste det selv for gæsterne, så det blev ”Lines møde” frem for ”et møde om Line”.

Helle prøver sig frem med spørgsmål – en metode, der kaldes auditiv scanning. ”Jeg stiller en række spørgsmål for at indsnævre emnet,” siger Helle. ”Når Line hele tiden svarer ja eller nej, kan vi pejle os frem og blive ved med at indsnævre, indtil vi rammer det, Line vil sige. Hun er rigtig dygtig til at bruge metaforer, og det gør, at vi kan kommunikere hurtigere.”

Line vil, at vi skal hen i den afdeling, hvor hendes venner Jesper og Jonas tidligere kom hver dag. Hun har kærestet med Jesper og lyser op i et stort smil, når hans navn bliver nævnt. Da han rejste, gav hun ham en t-shirt i afskedsgave.

”Hej Line, har du besøg i dag,” lyder det, da vi kommer rundt. ”Ja,” smiler Line. ”Hun er meget social og har venner rundt i hele huset. Hun elsker at gå på besøg, og når vi har bagt kage, vil hun gerne rundt og dele ud,” fortæller Helle.

Vi går igennem gymnastiksalen, men her vil Line have, at vi stopper.

Hun peger på en sort kasse, og Helle spørger, om hun vil fortælle, at kassen

hver torsdag giver diskolys, når der bliver mørkelagt og arrangeret ”Vild med dans”?

Det var lige det, Line ville. Hun vil også fortælle, at hun sommetider er med om torsdagen, og at hun elsker den høje, fede musik, der bliver spillet.

Line er med i husets band ”Lydmuren”, som øver en gang om ugen.

”Engang lavede vi kulturfestival og in-

viterede hele byen. ”Lydmuren” spillede, og selvom Line lige var startet, stillede hun op og var med,” fortæller Helle.

Line vil vise musiklokalet, hvor ”Lydmuren” øver. Hun peger på et klokkespil – det spiller hun på. Det er hængt op på et stativ, så hun kan skubbe til det med sin ene hånd.

Hun peger også på en guitar. Den spillede Jesper på, dengang han kom i huset.

Så er vi nået frem til det lokale, Line har valgt. Gardinerne bliver trukket for, og Line starter sit multimedieshow. Hun har selv udvalgt billeder, musik og lyd.

”Der er taget rigtig mange billeder af Line, og vi kiggede på dem alle sammen, da vi skulle lave showet. Ved hvert enkelt billede spurgte jeg, om det skulle med – og Line svarede ja eller nej,” siger Helle.

Line skifter billede ved at trykke på en særlig mus.

Der er billeder af Line i dansesele og Line, der hjælper med ved brændekløvning. Huset har en særlig maskine til kløvning, og den giver Line mulighed for at hjælpe med. Hendes opgave er at skubbe det kløvede brænde ned i trillebøren. Det kan hun gøre med den ene hånd, mens hun sidder i sin kørestol.

Et billede får Line til at smile ekstra meget. Det viser Jesper, der kysser Line på kinden. Senere er der et billede af de to, som danser sammen. Line står i armene på en hjælper, og Jesper danser foran hende. De holder hinanden i hånden.

Så skal der fotograferes. Line er tålmodig. Hun kender fotografen. Han var med, da kronprinsesse Mary en dag kom på besøg på hendes tidligere bosted, Børnehuset i Svendborg. Han tog et billede, da Mary og Line hilste på hinanden. Det billede hænger stadig på Lines væg derhjemme i Jægermarken. Og det bliver der værnnet om.

Mathilde Berg Hansen (th) og Charlotte Nielsen prøver forskellige måder at bruge tal og bogstaver på.

Vi er blevet klogere på os selv

”Vi er blevet klogere på os selv – og vi er blevet bedre til at læse, skrive og regne. Vi har virkelig lært noget!”

Charlotte Nielsen og Mathilde Berg Hansen er rigtig glade for ”Projekt kompetenceløft” og projektets brug af læringsstils-materialer.

”Det er sjovt, fordi vi bruger alle mulige spil og hele tiden veksler mellem forskellige måder at bruge bogstaver og tal på,” siger Charlotte, 20 år. Hun er fra Ferritslev og startede på den 3-årige ungdomsuddannelse i 2009.

”Dengang lå jeg på 4.-5. klasses niveau i dansk og matematik. Nu ligger jeg på 6.-7. klasses niveau.”

”Det er også det, at vi rører os hele tiden og ikke bare sidder og læser i en bog. Vi får tingene i hænderne, og det har jeg fundet ud af, at jeg har brug for,” siger Mathilde, 18 år. Hun er fra Nyborg og startede på ungdomsuddannelsen i marts i år.

”Vi har også lært vores svage og stærke sider at kende og at bruge det i hverdagen,” siger de samstemmende.

”Jeg har bl.a. fundet ud af, at jeg er bedre til at gøre tingene sammen med andre,” siger Charlotte.

”Ja, og jeg er bedre til at gøre tingene alene,” siger Mathilde. ”Vi har fundet ud af, at vi ikke er dummere end andre. Vi skal bare lære på en anden måde.

Jeg var startet på uddannelsen som social- og sundhedsmedhjælper, men det var for svært for mig, fordi jeg har svært ved det boglige. Derfor valgte jeg at stoppe og starte her for at få bedre styr på, hvad jeg gerne vil og kan. Og det synes jeg, at jeg har fået.

Jeg kan godt lide at lave mad og at være i butik, så jeg skal i praktik både i et køkken og en forretning for at finde ud af, hvad der fanger mig mest.”

”Jeg har fået mere selvværd,” siger Charlotte. ”Jeg er mere glad for mig selv, og jeg har fået meget mere styr på mit liv.

Jeg skal i praktik som mekaniker, men jeg kan godt lide at lave mad, og det skal jeg også prøve, så jeg kan finde ud af, hvad jeg skal vælge som job. Det andet bliver min fritidsinteresse.”

Klædt godt på til job eller videre uddannelse

Under overskriften ”Projekt kompetenceløft” bliver en del af eleverne på den 3-årige ungdomsuddannelse på CSV Sydøstfyn i Nyborg nu klædt ekstra godt på til at klare sig, når de kommer ud i beskæftigelse eller videre uddannelse.

Med en bevilling på 197.300 kr. fra Det lokale Beskæftigelsesråd får eleverne hævet deres læse- og matematik-færdigheder, og i overgangen til job eller uddannelse bliver de fulgt på vej og får støtte af deres lærere og vejledere på CSV Sydøstfyn.

”Læse- og/eller matematikvan-skeligheder fører til, at en del af vores unge elever falder fra, når de kommer ud i job eller videre

uddannelse,” siger leder af den 3-årige ungdomsuddannelse i Nyborg, Lisbeth Kudahl. ”De unge mister simpelthen arbejdsglæden og selvtilliden, når de har problemer med at læse alt fra ordresedler og sikkerhedsregler til matematikopgaver.

Inden for de sidste par år har flere af vores elever måttet opgive praktikplads, job eller den erhvervsfaglige grunduddannelse. Det vil vi prøve at ændre på med projektet.”

Hun forventer, at 25 procent flere af de tidligere elever vil blive fastholdt i job eller videre uddannelse som følge af projektet. Det kører fra 1. oktober 2010 til 1. oktober 2012.

Fokus på læringsstile

”For at sikre den bedst mulige indlæring har vi i Projekt Kompetenceløft stort fokus på læringsstile – altså på, hvordan den enkelte elev lærer bedst,” siger lærer Karen Hedegaard Mortensen.

Projektet startede med tre temadage med konsulent Per Havgaard, der bl.a. stod for TV-serien Plan B om brug af læringsstile i folkeskolen.

”Derefter brugte vi fire dage på at skabe læringsstils-materialer, som vi anvender, både når den enkelte elev skal finde sin læringsstil, og når vi efterfølgen-de skal undervise i matematik og læsning,” siger Karen.

”Vi starter med at afdække elevernes stærke og svage sider

og deres forståelse for ord, tal, kroppen, dig selv og andre, musik, natur, billeder m.v.

Vi laver hverdagslæsning og hverdagsmatematik, og vi ind-drager hele tiden kroppen på forskellig vis.

Når vi snakker mål, så måler vi på gulvet eller på væggen. Når vi snakker vægt, går vi ud i køkkenet og vejer mel. Når eleverne læser eller skriver, kombinerer de billeder og ord, fordi billedet sætter sig i hukommelsen.

Gennem en før- og efter-test kan vi se, om der er fremgang – og det er der! Vi kan måle det, og vi kan se det. De unge er blevet bedre!

Det gælder også koncentrationen.”

Den 3-årige ungdomsuddannelse

CSV Sydøstfyn underviser på den 3-årige ungdomsuddannelse i Nyborg og Svendborg. Uddannelsen er for unge med særlige behov, og den indeholder skole-undervisning, praktisk træning, jobtræning og praktikophold.

De unge får individuel undervisning, som tager hensyn til den enkeltes faglige, sociale og personlige kompetencer.

Målet er, at de bliver gode til at mestre deres hverdag og tage ansvar for deres eget liv.

Lærer Henrik Madsen sammen med Miki Vilsøe Nielsen (i midten) og Tim Storm Brunsvig, der begge har fået truckkørekort.

En kæmpesejr at få truckkørekort

”Det er en kæmpesejr! Kan man klare det, kan man klare det meste! Det viser, at hvis man sætter alle kræfter ind, så nytter det. Og når man har gjort alt, hvad man kan, så kan man ikke være utilfreds med sig selv.”

Miki Vilsøe Nielsen og Tim Storm Brunsvig kan næsten ikke få armene ned af bar glæde over, at de har bestået teori-prøven og den praktiske truckprøve - og nu har truckkørekort.

For dem er kørekortet adgangsbilletten til den erhvervsfaglige grunduddannelse i transport og logistik, som er beggees drømmeuddannelse.

Miki og Tim var ved at være færdige med den 3-årige ungdomsuddannelse på CSV Sydøstfyn, da ”Projekt kompetenceløft” startede, og de kom med i projektet – ”fordi de vidste, hvad de ville,” siger lærer Henrik Madsen.

Han sørgede for, at de to kom med på et specielt truckkørekort-hold på erhvervs-skolen i Odense med to lærere og tre ekstra undervisningsdage, og han støttede dem undervejs i forløbet.

”Truckkørekortet er en obligatorisk del af grundforløbet på transport og logistik, men kræver meget. For unge med særlige behov er det en kæmpefordel at have det overstået, før de starter på grundforløbet, så de kan koncentrere sig om alt det andet, de skal lære,” siger Henrik Madsen.

Tim har prøvet at måtte opgive en uddannelse. Han startede på erhvervsskolens grundforløb i 2010, men måtte stoppe, fordi han ikke bestod truckprøven.

Sammen med Miki har han gået på FVU tre dage om ugen i matematik, dansk og engelsk for at kvalificere sig til undervisningen på erhvervsskolen, som de begge startede på efter sommerferien.

”Lige siden jeg startede på ungdomsuddannelsen, har jeg snakket om at blive skraldemand,” siger Miki, der er 21 år og fra Ørbæk. ”Jeg vil i hvert fald være noget udendørs, for jeg er ikke til at være indendørs. Jeg er glad for at starte på erhvervsskolen. Det er dejligt at få noget at rive i – i stedet for bare at sidde foran computeren. Det har jeg fået nok af.”

”Jeg vil gerne være lastbilchauffør – eller chaufførmedhjælper, for det kræver meget at blive chauffør,” siger Tim. Han er 20 år, fra Nyborg og med i projektets læseløft. Han er ordblind, så han fik en IT-rygsæk, da han startede på erhvervsskolen. Den kan bl.a. læse tekster højt for ham.

Som led i ”Projekt kompetenceløft” vil Henrik Madsen følge Miki og Tim og støtte dem, hvis de får brug for det.

Det er de to glade for. ”Det er lidt trygt,” siger de – og Miki tilføjer: ”Så har jeg altid et net bag mig, hvis jeg begynder at falde!”

Pia er til mad

Café-medarbejder Pia Nielsen holder af at lave god mad – og nu har hun papir på, at hun må arbejde professionelt i et køkken

Café-medarbejder Pia Nielsen (th) sammen med socialpædagog Pia Lysholdt-Thomsen fra Café Tryks støtteteam.

Det var en dobbelt sejr for Pia Nielsen, 31 år, Svendborg, da hun for nogle måneder siden bestod et kursus i fødevarerhygiejne med højst opnåelige resultat. Dels var det en stor personlig sejr - som hun ikke har haft for mange af i sit liv hidtil. Dels fik hun med kurset adgang til at arbejde professionelt med det, som hun allerhelst vil – nemlig mad.

Pia er en af 13 fastansatte café-medarbejdere i CSV Sydøstfyns Café Tryk i Svendborg, som er både arbejdsplads og mødested for tidligere og nuværende elever på den 3-årige ungdomsuddannelse.

Et støtteteam på to medarbejdere - en socialpædagog og en kok, der samtidig er faglærer – koordinerer og hjælper de unge i det daglige arbejde.

”Jeg kan godt lide at være i cafeen, fordi her bliver lavet mad, og her kommer gode mennesker,” siger Pia. ”Jeg omgås mange af dem, der kommer her, og jeg synes, at det er dejligt at lave mad til dem.”

Hun har altid kunnet lide at lave mad, og hun lærte det tidligt. ”Jeg havde ikke nogen let barndom, og som lille måtte jeg selv sørge for at få mad,” siger hun. ”For mig har det altid handlet om mad, så derfor valgte jeg også at komme ud til en bager, da vi skulle i praktik i folkeskolen.”

Pia gik på CSV Sydøstfyns 3-årige ungdomsuddannelse, da Café Tryk åbnede i 2003, og som en af de allerførste kom hun i praktik i cafeen.

Efter en periode blev hun sluset videre til andre praktikker, bl.a. i Rådhuskantin og på Danhostel, og forlod Café Tryk.

Men i 2010 vendte hun tilbage.

”Sagsbehandleren havde spurgt, om jeg kendte Café Tryk, og om jeg kunne tænke mig at komme i praktik dér,” fortæller Pia. ”Og det ville jeg gerne!”

I de mellemliggende år havde hendes liv ikke været let: I 2005 kom hun på førtidspension, og i 2006 fik hun en lille pige med Downs Syndrom. ”Hun blev født to måneder for tidligt, og da hun

var 8 måneder, døde hun af meningitis. Det var hårdt, og jeg tænkte, at det måtte jeg prøve at lave om. Så i 2008 fik jeg en lille dreng, som er sund og rask og fræk og sød!” siger Pia - og hendes ansigt skifter fra sorg til glæde.

”Han bor hos sin far, og jeg har overvåget samvær med ham i tre timer om ugen, men jeg må også gerne komme ud og besøge ham hos faderen.

Efter den sidste fødsel mente kommunen, at jeg skulle steriliseres, så jeg ikke kunne få flere børn. Det gik jeg med til, selvom jeg har fortrudt det lidt siden.

Af og til får jeg depressive angstanfald, hvor jeg kommer til at drikke, fordi jeg har det så dårligt. Og når der er mærkedage – som 7. februar, hvor min lille pige døde - så dykker jeg.”

”Praktikperioden i cafeen er på tre måneder, hvor vi finder ud af, om de unge kan lide at være her, og om de passer ind,” siger medarbejder i cafeens støtteteam, socialpædagog Pia Lysholdt-Thomsen.

”Vi vidste næsten på forhånd, at det ville være noget for Pia, for vi kendte hende jo fra tidligere. Vi vidste, at hun ville være dygtig i et køkken.”

Så efter praktikperioden blev Pia fastansat.

For at kunne arbejde i cafeens køkken skal medarbejderne have et hygiejnekursus, og sammen med fire andre medarbejdere fik Pia to uger fri til at forberede sig til eksamen.

”Jeg sad derhjemme og arbejdede med det,” siger hun. ”Det var ikke voldsomt svært, men jeg var meget spændt på, om jeg bestod. Og det gjorde jeg! Vi bestod alle sammen!”

Eksamen var mundtlig med censor udefra, og Pia besvarede alle spørgsmål rigtigt.

En pædagogstuderende, som var i praktik i cafeen, støttede de unge og hjalp dem med at forberede sig.

I starten var Pia ansat i 20 timer om ugen, men er nu oppe på 25 timer.

”Det har jeg selv bedt om, så jeg ikke skal gå derhjemme og kede mig,” siger hun. ”Jeg laver mad, serverer for kunderne, vasker op, gør rent, bager, står ved kassen – ja, det hele! Jeg kan bedst lide at lave mad, men der er egentlig ikke noget, jeg hader. Jeg er her også sommetider, når jeg har fri.”

”Der er ikke nogen opgaver, som Pia ikke magter,” siger socialpædagog Pia. ”Hun har mange kompetencer og kan godt lide at være i gang. Hun er bestemt en god arbejdskraft. Hun er en af dem, som man næsten skal tvinge til at holde pause.

Hun er også meget kreativ i sin måde at lave mad på og finder hele tiden på noget nyt, som vi kan bruge.

Hun siger nogle gange, at hun glæder sig til at komme på arbejde. Det er dejligt at høre!”

”Jeg er glad for at være her, og jeg er altid i godt humør, når jeg ikke har en nedtur,” siger Pia. ”Støtteteamet Pia og Jane hjælper mig både med arbejdet, og når jeg er ked af det.”

Pia flyttede i december 2010 ind på et støtteteamcenter, fordi hun har svært ved at bo alene, når hun får sine angstanfald. ”Jeg havde lidt indkøringsproblemer, og Jane og Pia hjalp mig med at blive sluset ind,” siger hun.

”Vi er meget fleksible i vores støtte til de unge, og vi gør, hvad vi kan, for at hjælpe Pia til at få det bedre. Vi ved, hvor meget hun har at byde på, og hvor ressourcestærk hun er,” siger socialpædagog Pia.

”Der er ingen grænse for, hvor længe Pia kan blive i cafeen, og når hun selv ønsker, at der skal ske noget nyt, vil vi prøve at etablere relevante praktikker.”

På sit støtteteamcenter har Pia taget initiativ til, at beboerne selv laver deres mad.

”Der var ikke længere råd til, at der blev lavet mad sammen med beboerne, og derfor fik vi pensionistmad med cellofan omkring,” siger hun. ”Det er ikke særlig lækkert, så jeg sagde: ”Jeg gider ikke have det mad!” – og nu laver vi lækker mad sammen alle dage undtagen tirsdag og torsdag. Vi bager også en masse, og om søndagen planlægger vi for hele ugen.

Det er ikke blot, når det gælder mad, at Pia er kreativ. Hun tegner og laver smykker. Hun har også skrevet en pjese om, hvordan man som udviklingshæmmet passer et barn. ”For at hjælpe andre udviklingshæmmede,” siger hun.

”Fremtiden? Jeg drømmer om at få en mand og flytte sammen med ham, have det godt og nyde livet – og have et godt job inden for køkkenbranchen.”

Café Tryk

Café Tryk ligger i Jernbanegade i Svendborg og er tilknyttet CSV Sydøstfyns 3-årige ungdomsuddannelse.

Den er arbejdsplads og mødested for de unge og drives på markedslydende vilkår af 13 café-medarbejdere i beskyttet beskæftigelse. De får hjælp og støtte i det daglige af to teammedarbejdere.

Målet er, at café-medarbejderne får udviklet deres sociale og jobmæssige kompetencer og dermed får øget deres muligheder for at varetage et skånejob i en lignende funktion på en almindelig arbejdsplads.

Café Tryk er åben for alle, men kunderne er først og fremmest nuværende og tidligere elever og kursister.

Cafeen fungerer som kantine for CSV Sydøstfyns medarbejdere og leverer tillige frokostretter til en række mindre virksomheder i Svendborg.

Den bliver også brugt som praktiksted og til arbejdsprøvning for bl.a. Svendborg Kommunes Jobcenter og andre skoletilbud.

Der er plads til flere café-medarbejdere. Kravet er, at man er fyldt 18 år og får førtidspension. Kontakt afdelingsleder Anne-Birgitte Helbo og hør mere om mulighederne. Tlf. 6223 4905/5155 3291 eller mail: anne-birgitte.helbo@svendborg.dk

For Brian Pilgaard er undervisningen på CSV Sydøstfyn også et fri-rum.

Dejligt at være med på holdet

Tre yngre senhjerneskadede mødes hver mandag kl. 10 på et lille undervisningshold på CSV Sydøstfyn i Nyborg. Her får de professionel bistand til at lære at leve med skaden – og her støtter og hjælper de hinanden i at komme videre.

”Det er så dejligt at være med på holdet,” siger en af kursisterne, 47-årige Susanne Laugesen, Nyborg. ”Vi har ikke været ude for det samme, men vi er på mange måder ligestillede. Det er de samme ting, som vi ikke mere kan eller har svært ved.

F.eks. er min korttidshukommelse ikke ret god. Hvis jeg ikke koncentrerer mig rigtig meget, har jeg glemt alt fra den foregående dag, men jeg kan fortælle dig om hele min skolegang fra 1. klasse.

Sådan har de andre på holdet det også. Vi har et fællesskab om vores situation, og det betyder utrolig meget.”

Susanne blev hjerneskadet i 2008. Hun havde en svulst i hjernen, som skulle fjernes ved operation. Lægerne fik ikke

”Der er mange ting, som skal vendes oppe i hovedet, når man har fået en hjerneskade og skal starte fra et nulpunkt”

det hele med i første omgang. De måtte derfor operere igen – og kunne ikke undgå at skade hjernen.

Før skaden var Susanne grafisk rentegner på et reklamebureau. Nu får hun førtidspension, som skal revurderes i 2012.

Når kursisterne ankommer til undervisningslokalet, starter de med at lave kaffe. De første timer er der en fast, fælles dagsorden, og første punkt er ”Aktuelt lige nu”.

”Her indgår hukommelsestræning,” siger holdets lærer, Hanne Bårris. ”Kursisterne har i ugens løb fulgt med i, hvad der sker rundt om i verden, og

vi diskuterer et eller flere af de aktuelle emner.

Så synger vi en sang, og det næste punkt kalder vi ”Hjernevrideren”. Det er en udfordring til hjernen - f.eks. en labyrint, en huskeopgave eller et billede, der skal samles som et puslespil.

Under punktet ”Kalender og meddelelser” orienterer vi hinanden om, hvad der er sket i vores liv siden sidst, og hvad vi har i kalenderen. Det er samtidig træning i, hvordan man kan bruge en kalender, når man har problemer med hukommelsen.

Derefter har vi ”Motion for krop og sjæl”, hvor det for kroppen er fysisk motion som f.eks. at gå på stedet, løfte ben og arm – og koordinere højre og venstre. Det kan være svært, og der skal koncentration til at høre, hvad man skal og så få kroppen til at udføre handlingen.

Motionen for sjælen kan være en vittighed, så vi kan få en forløsende latter. Men det er ikke bare for sjov. Det er også for at prøve af, om alle forstår vittigheden. For nogle mennesker kan en hjerneskade nemlig betyde tab af evnen til at forstå vittigheder.”

Det punkt på dagsordenen, som kursisterne sætter størst pris på, er ”Positiv-runden”. Her skal hver enkelt fortælle noget positivt, der er sket for ham eller hende siden sidst.

”Når vi skal fortælle en positiv ting, er vi jo nødt til at tænke os positivt om – og det er godt,” siger 43-årige Brian Pilgaard fra Aunslev. Han er også glad for sangen. ”Jeg synger jo ellers ikke, men det giver ro,” siger han.

Sidste punkt på dagsordenen er ”Tema”.

”Det er et relevant emne, som vi drøfter,” siger Hanne Bårris. ”Lige nu er det ”samtidig” – det at gøre flere ting samtidig.

Det kan være rigtig svært, når man har en hjerneskade. Ofte kan man kun gøre én ting ad gangen, men vi arbejder med, hvordan man ved struktur og udelukkelse af ”unødig støj” måske kan lære at gøre flere ting samtidig.”

Om eftermiddagen er der individuel undervisning og individuelle øvelser med udgangspunkt i den enkelte kursists undervisningsplan, som indeholder såvel overordnede mål som delmål. Planen er blevet til i et tæt samarbejde mellem

kursist og lærer, og for Brian er et af målene at få struktureret sin hverdag og få den til at fungere. Han har f.eks. fået hjælp til at lave en kalender, som ligger på Google, og som kan trækkes ned på hans mobiltelefon.

”Her kan jeg altid se, hvad jeg skal, og jeg kan taste nye aftaler ind med det samme – for ellers glemmer jeg dem,” siger Brian.

Brians hjerneskade er kommet gradvist. En meningitis i 1996 gjorde, at han fik epilepsi, som siden er blevet værre og værre. I 2004 måtte han endegyldigt sige farvel til sit arbejde som travl restauratør med flere restauranter og diner transportable til selskaber på kroer og slotte. Han får nu førtidspension.

Hver gang han får et anfald, forsvinder der hjerneceller. Hans anfald kommer fra begge sider af hjernen, og det er derfor ikke muligt at operere.

For Susanne er et målene at forbedre sin koncentration. Derfor skriver hun som en øvelse referat af holdets formiddag, og undervejs skriver hun hele tiden stikord.

”Lærerne er fantastiske støtter for os – både når det gælder vores arbejde med os selv og hjælp til dem derhjemme i forhold til os,” siger hun. ”De ved, hvad de taler om. De har erfaring med nogen som os, og de hjælper os på vej. Det er guld værd!

Der er jo rigtig mange ting, som skal

vendes oppe i hovedet, når man skal starte fra et nulpunkt.

Man skal finde sig selv: Hvor er jeg? Hvad er mit mål? Hvad kan jeg? Får jeg brugt mine ressourcer rigtigt?

Jeg kan ikke tage noget for givet. Jeg må endevende det hele.”

Som flere andre kursister måtte Brian tage tilløb, før han startede på undervisningen på CSV Sydøstfyn sidste år.

”Jeg var på vej for nogle år siden. Jeg havde fået lavet aftale og det hele. Men så ville jeg alligevel ikke. Jeg skulle ikke op til de tosser,” siger han.

”Men jo flere nederlag du får, jo mere accepterer du, at du har brug for den undervisning. Min kone skubbede også godt på, og så startede jeg. Det har jeg ikke fortrudt!

Det er meget givende at være sammen. Tidligere var vi syv på holdet, men kommunerne har hjemtaget undervisningen for at spare, så nu sidder vi i hver sin kommune.

På grund af min epilepsi bliver jeg mere og mere isoleret og kommer næsten ikke ud mere.

Sidste gang jeg selv tog bussen, fik jeg et anfald, da jeg skulle stige af. Jeg faldt om og fik en 10 cm lang flænge i hovedet.

Så for mig er den egentlige undervisning også et fri-rum – en mulighed for at komme ud og være sammen med andre,” siger Brian.

Susanne Laugesen er i gang med en udfordring – et puslespil på computeren.

Kompenserende undervisning for senhjerneskadede

CSV Sydøstfyn underviser unge og voksne med en sent erhvervet hjerneskade.

Det overordnede mål for undervisningen er at afhjælpe og begrænse virkningen af hjerneskaden og at hjælpe den skadede til at opnå større indsigt i og indflydelse på sit eget liv.

Det sker ved at

- genoptræne tabte færdigheder, hvis det er muligt
- kompensere for tabte evner – enten ved at udvikle og indlære nye måder at gøre tingene på eller ved at lære at bruge hjælpemidler
- øge kursisternes indsigt i deres ændrede livsvilkår og derigennem flytte opmærksomheden fra vanskeligheder til muligheder
- finde nye interesser på baggrund af de ændrede vilkår

Undervisningen bliver tilrettelagt i et tæt samarbejde med den enkelte kursist og eventuelt også hans eller hendes pårørende. Den foregår i et socialt samvær med ligestillede, og der bliver lagt vægt på, at der er en god sammenhæng mellem kursistens dagligdag og målene for undervisningen.

Undervisningen er gratis, og hvis der er brug for det, kan kursisterne få gratis befordring til og fra undervisningen.

Kontakt CSV Sydøstfyn

CSV Sydøstfyn - Center for Specialundervisning for Voksne – har afdelinger i Nyborg og Svendborg.

Vi er omkring 80 medarbejdere, og vi underviser omkring 800 unge og voksne med særlige behov fra Øst- og Sydbyn.

Kontakt os og få mere at vide om vores undervisning og tilbud.

Centerleder

Jens Schrøder

Tlf. 6223 4906

Mobil: 5155 3433

jens.schroder@svendborg.dk

Vicecenterleder

Jens Storm

Tlf. 6223 4942

Mobil: 2035 9896

jens.storm@svendborg.dk

Administration

Sekretariatsleder

Mie Britt Petersen

Tlf. 6223 4903

Mobil: 5155 3295

mie.petersen@svendborg.dk

Senhjerneskedede

Vi underviser borgere med en sent erhvervet hjerneskedede lokalt i de enkelte kommuner samt i Nyborg Afdelingens lokaler, som også huser Nyborg Kommunes klubtilbud – Klub 17 - for senhjerneskedede, der har afsluttet undervisning.

Nyborg Afdeling og Klub 17

Vejleder

Susanne Fabech

Tlf. 6223 4940 Mobil: 2035 9895

susanne.fabech@svendborg.dk

Svendborg Afdeling

Vejleder

Karl K. Pedersen

Tlf. 6223 4900

Mobil: 3017 4561

karl.klejnstrup.pedersen@svendborg.dk

Sindslidende

Undervisning af sindslidende foregår der, hvor kursisterne kommer i det daglige, og hvor de er trygge ved at være – først og fremmest på lokale væresteder.

Nyborg Afdeling

Vejleder Susanne Fabech

Tlf. 6223 4940

Mobil: 2035 9895

susanne.fabech@svendborg.dk

Svendborg Afdeling

Vejleder Berit Johnsen

Telefon: 6223 4900

Mobil: 3017 4557

berit.johnsen@svendborg.dk

Udviklingshæmmede

Undervisningen af udviklingshæmmede foregår primært på de beskyttede værksteder, hvor kursisterne arbejder.

Nyborg Afdeling

Vejleder

Susanne Fabech

Tlf. 6223 4940

Mobil: 2035 9895

susanne.fabech@svendborg.dk

Svendborg Afdeling

Vejleder Ole Vind

Telefon: 6223 4900

Mobil: 3017 4806

ole.vind@svendborg.dk

FVU og Ordblinde

Vores FVU- og Ordblinde-afdeling underviser unge og voksne, der har problemer med at læse, skrive og regne. Afdelingen har læsecenter i Kongegade 5 i Nyborg og underviser desuden på skoler og værksteder.

Svendborg og Nyborg

FVU-konsulent

Vicki Hnida

Tlf. 6223 4957

Mobil: 3017 6946

vicki.hnida@svendborg.dk

Den 3-årige ungdomsuddannelse

Uddannelsen er for unge med særlige behov, og vi underviser i Nyborg og Svendborg. Som yderligere tilbud til de unge har vi kollegier, café, aftenskole, klub, haveskole og jobtræningscenter.

Unge elever med multihandicap bliver undervist på Låddenhøj, som er en del af dagtilbuddet Østerhuse i Nyborg.

Nyborg Afdeling og Låddenhøj

Afdelingsleder

Lisbeth Kudahl

Tlf. 6223 4958 Mobil: 5139 8992

lisbeth.kudahl@svendborg.dk

Svendborg Afdeling

Afdelingsleder Morten

Overgaard-Larsen

Tlf. 6223 4907

Mobil: 5155 3341

morten.overgaard-larsen@svendborg.dk

Kollegier, café og klub

Afdelingsleder

Anne-Birgitte Helbo

Tlf. 6223 4905

Mobil: 5155 3291

anne-birgitte.helbo@svendborg.dk

Jobtræningscenter

CSV Erhverv i Svendborg

Job- og erhvervskonsulent

Bent Damgaard

Tlf. 6223 4900 Mobil: 3017 4558

bent.damgaard.nielsen@svendborg.dk

CSV Sydøstfyn

Kommunernes Specialundervisning

Svendborg Afdeling

Jernbanegade 10

5700 Svendborg

6223 4900

Nyborg Afdeling

Skovbrynet 17

5800 Nyborg

6223 4940

csvsydostfyn@svendborg.dk · www.csvsydostfyn.dk